

УДК 821.161.2-3.09:502/504

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-19>

Олег ВАСИЛИШИН,

orcid.org/0009-0007-7430-2609

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови і літератури та методик їх навчання
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка
(Кременець, Тернопільська область, Україна) *vasylyshyn02021956@gmail.com*

Ірина ВАСИЛИШИН,

orcid.org/0009-0008-6853-1912

учителька української мови і літератури

Кременецької ЗОШ № 4

(Кременець, Тернопільська область, Україна) *vasylyshyna.irina@gmail.com*

КАРБУВАННЯ ДУХОВНОЇ ПАМ'ЯТІ: АВТОГРАФИ НА КНИГАХ ДЛЯ Г. ШТОНЯ ВІД ТВОРЧОЇ СПІЛЬНОТИ

Грунтовне вивчення життєпису творчої спадщини особистості вимагає не тільки аналізу його літературного доробку, опрацювання літературно-критичних статей, але «заглиблення» в його світ через опрацювання автографів (інскриптів) від творчої спільноти. Це важливо з огляду на те, що творчість літератора не може розглядатися якось відсторонено від загального літературного процесу та людей, які його творять.

Більшість творців завжди прагнули залишитися в пам'яті друзів у подарованій їм книзі з власним автографом. Саме автографи дають змогу пізнати характер як авторів художніх і наукових текстів, так і тих, яким вони адресуються. У такому форматі написана ця стаття.

У ній вперше українському шtoneзнавстві (сподіваємося, що такий термін має право на життя) зроблено спробу окреслити деякі штрихи київського періоду життя і творчості Григорія Штоня на основі подарованих автографів у книгах творчої спільноти.

Здійснено аналіз висловлювань відомих вчених і письменників, за власноручними текстами яких постає картина їхнього літературного побратимства та проглядається письмо неординарної людини. Використані у статті численні автографи свідчать про особливу старанність при складанні дарчого напису та бажання продовжувати жити в пам'яті інших людей, ніби прилучаючись цим до безсмертя.

Своєрідним автографом увіковічення пам'яті і творчої спадщини видатного майстра художнього слова Григорія Максимовича Штоня стали Всеукраїнські наукові онлайн-читання «Творчий світ Григорія Штоня», які відбулися 14 березня 2023 року у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. У спогадах та ґрунтовних наукових студіях прозвучало вагоме слово вдячності й значимості його внеску у золотий фонд української та світової літератури.

Ключові слова: інскрипт, автограф, дарчий напис, літературне побратимство, жива пам'ять.

Oleh VASYLYSHYN,

orcid.org/0009-0007-7430-2609

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Language and Literature and Methods of Teaching
Kremenets Taras Shevchenko Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
(Kremenets, Ternopil region, Ukraine) *vasylyshyn02021956@gmail.com*

Iryna VASYLYSHYN,

orcid.org/0009-0008-6853-1912

Teacher of Ukrainian Language and Literature

Kremenets school № 4

(Kremenets, Ternopil region, Ukraine) *vasylyshyna.irina@gmail.com*

MINTING SPIRITUAL MEMORY: AUTOGRAPHS ON BOOKS FOR H. SHTON FROM THE CREATIVE COMMUNITY

A thorough study of the life story of an individual's creative heritage requires not only an analysis of his literary works, study of literary criticism, but also a "deepening" into his world through the study of autographs (inscriptions) from the creative community. This is important given that a writer's work cannot be viewed in isolation from the general literary process and the people who create it.

Most writers have always sought to remain in the memory of their friends in a book presented to them with their own autograph. It is autographs that make it possible to get to know the character of both the author's fiction and scholarly text and those to whom they are addressed. This article is written in this format. For the first time in Ukrainian Shton's studies (we hope that such a term has the right to live), an attempt is made to outline some of the touches of the Kyiv period of Hryhorii Shton's life and work on the basis of autographs in the books of the creative community.

The author analyzes the statements of famous scholars and writers, whose written texts reveal a picture of their literary fraternity and reveal the writing of an extraordinary person. Numerous autographs used in the article testify to the special diligence in composing the inscription and the desire to continue to live in the memory of other people, as if joining immortality.

The All-Ukrainian scientific online readings "The Creative World of Hryhorii Shton", which took place on March 14, 2023, at the Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after Taras Shevchenko, became a kind of autograph of perpetuating the memory and creative heritage of the outstanding master of the artistic word Hryhorii Shton. In the memoirs and thorough scientific studies, a significant word of gratitude and significance of his contribution to the golden fund of Ukrainian and world literature was expressed.

Key words: *inscription, autograph, inscription, literary fraternity, living memory.*

Постановка проблеми. У домашній бібліотеці відомого українського письменника Г. М. Штоня (1941–2022) зберігається велика кількість художніх і наукових видань. Особливо цінними і вартісними є ті, у яких зафіксовані власноручні дарчі написи (інскрипти) у книгах української філологічної спільноти (йдеться про науковців і письменників – О.В.). На превеликий жаль, ми до сьогодні не маємо повної інформації про загальну кількість книг із автографами. Сподіваємося, що ще один із послідовників родини Штоня, син Ігор як філолог, відгукнеться на наше прохання та зробить каталог цих видань. Спробуємо їх розглянути на предмет художньої довершеності й унікальності на прикладі уже більше як сорока книг із подарованих екземплярів книгозбірні академії.

Мета статті. За мету ставимо дослідити специфіку висловлювань відомих вчених і письменників, за власноручними авторськими рукописними текстами яких, по-перше, відтворюється повна картина їхнього літературного побратимства із Г. Штонем, по-друге, проглядається письмо неординарної людини – «свідчення її характеру, відбиток енергії, певних емоцій та почуттів у різні періоди її життя. Тут кожна рисочка, кожен значок має своє навантаження. Подібно як живопис розкриває духовний світ людини, так і письмо по-своєму виражає її мудрість, світобачення» (Бучик, 1997: 331). Кожен автор – незрівняний і неповторний у хисті викладу думок і побажань. Саме тому ми хочемо назвати усіх тих достойників, які не просто дарували книгу Г. Штоню (нині уже багатьох із них немає!), а залишили у своїх лапідарних текстах частку серця й душі, відкрили і доповнили портрет «лицаря слова» Г. Штоня (В. Кузьменко) у всій його багатогранності й повноті. Бо як яскраво, як справедливо вимірюється життя цією живою пам'яттю, як далеко видно з її вершин.

Аналіз досліджень. Про інскрипт (або автограф) дуже невиразно сказано у тлумачному словнику, що це «особисті написи, або підписи». Юрій

Ковалів у «Літературознавчій енциклопедії» зазначає: «Інскрипція (від *inscriptio*: напис) – сукупність знаків, які індивід відобразив на папері чи іншому матеріалі, певне висловлення. Інскриптом вважає рукопис автора, його автограф» (Ковалів, 2007: 423). «Українська бібліотечна енциклопедія» додає такі штрихи: «трапляються жартівливі або віршовані інскрипти, які підкреслюють особливі стосунки між друкувальником та одержувачем. Вони можуть містити в собі натяки та автокоментарі до особистих відносин, зрозумілі лише небагатьом близьким людям. І може бути як лапідарним (складатися з кількох слів), так і розгорнутим, на повну сторінку і більше, та супроводжуватись малюнками і світлинами» (УБЕ, 2023).

Про інскрипти у науці загалом, і у літературознавстві зокрема, немає аналітичних публікацій, досі відсутні критерії їхнього аналізу, методологічний та поняттєвий апарати.

Дарчі написи знайшли своє висвітлення у працях А. Апанович, М. Голубкова, Т. Кароєвої, Т. Сидорчук, М. Стріхи, Т. Хорхордіної та ін. Традицію вивчення автографів продовжують книгознавці, а також текстологи та біографи.

В першу чергу (за Т. Кароєвою) «Нас цікавлять інскрипти як самодостатні мовні повідомлення з чіткою метою, орієнтовані на адресата. Кожний, хто коли-небудь підписував комусь книгу/фото/предмет/документ, знає, що у спонтанній ситуації такі написи робляться автоматично за шаблоном. Водночас, очевидно, що відступи у таких шаблонах свідчать про специфічний характер стосунків між тим, хто дарує книгу/фото/предмет/документ, і тим, кому вона/він призначається. Дарчий напис у такому випадку – це знак особливого ставлення. Його текст залежить від ступеня близькості людей, обставин їхнього знайомства. Інскрипти можуть бути різноманітними за стилем: написання, написи-спогади, зізнання в дружбі, свідчення пошани, вдячності й поваги, відгуки на певні події тощо» (Кароєва, 2018: 282).

У книзі «Про що говорять автографи» Михайло Голубков зазначає: «Все життя я люблю книги. А коли я підходжу до книжкових шаф своєї особистої бібліотеки, то мене по-особливому притягує і хвилює та з них, де зібрані книги з автографами<...> Бо для багатьох людей автографи – це не сухий підпис, а велика життєва цінність і момент одержання автографа – подія. Мені подобається висловлювання про автографи вчених-книголюбів, які надзвичайно тонко і досконало знають книгу, її життя і цінність. Автограф – достеменний рукопис автора, особистий напис, зроблений автором або володарем книги. І головне, що це історія пам'яті» (Голубков, 1998: 3).

У розділі «Замість висновку» уже згаданий автор чи не єдиної на сьогодні в Україні книги про автографи підсумовує: «А якщо книги з автографами – то це не тільки гордість господаря особистої бібліотеки, це є золотий фонд України, де з давніх часів її високо цінували. Саме книги допомагають формувати моральну гідність людей» (Голубков, 1998: 3).

«Автографи – це не просто дарчі написи. Це дорогоцітні людської сердечності й доброти» – такі неперевершені слова залишив усім нам великий книголюб і краєзнавець із Тернопільщини Михайло Ониськів. (Мовою автора промовляє книга)» (Ониськів, 2015: 3).

Виклад основного матеріалу. Написання автографів – це дуже делікатна і інтимна справа. Бо ж вони нероздільні з книгою, фотографією, просто записником, з нашим людським життям.

М. Бучик у статті «Автографи українських письменників у збірках Тернопільського обласного краєзнавчого музею зазначає: «Величезне джерело пізнання черпаємо ми з автографів. Адже їх різновидів є так багато – рукописи творів, статей, листи, дарчі написи на книгах, фотографіях, картинах, альбомах, листівках, афішах, речах, заяви, прохання, звіти, запрошення, спогади, автобіографії, записні книжки» (Бучик, 1997: 332). До речі, у каталозі (на букву Ш), який запропонувала авторка згаданої статті, є автографи Григорія Штоня на книгах та фотографіях (Бучик, 1997: 348).

За час знайомства з відомим вченим і письменником Григорієм Штоном у моєму домашньому архіві зберігаються різноманітні документи: його книги з дарчими написами, листівки, листи, фотографії і т.ін.

Було б несправедливо стверджувати, що професора Григорія Штоня я пізнав з часу першої зустрічі з ним в Інституті літератури імені Тараса Шевченка НАН України 26 травня 1997 року. Вия-

вилось, щодо захисту моєї кандидатської дисертації необхідно було мати додаткові фахові відгуки науковців. Професор Роман Гром'як, мій науковий керівник, попросив Григорія Штоня написати такий відгук. Наступного дня цей лаконічний змістовний відгук (окрім двох обов'язкових відгуків опонентів) було зачитано при захисті моєї дисертації «Творчість Бориса Харчука: еволюція художнього мислення». Підкреслю, що на той час відгук такого авторитетного науковця – заступника директора Інституту літератури імені Тараса Шевченка, доктора філологічних наук, професора Григорія Штоня – мав для мене і для науковців-літературознавців взагалі дуже важливе значення, оскільки, по-перше, виводив із «тіні» переслідуваного тоталітарним режимом письменника, а по-друге, визначав і активізував перші кроки в царині молоді ще харчківської гілки українського літературознавства.

У відгуку зазначалося: «Дисертаційне дослідження О. В. Василичина засвідчує досить істотний крок українського посттоталітарного літературознавства до ще практично непізнаного феномену підрадянської літератури як внутрішньо цільного художнього організму. Саме художнього і саме цільного: творчий доробок Бориса Харчука усім в собі найпосутнішим доводить, що письменник, чий хист і сумління перебували у безперервній духовній напрузі, не лише не хотів, а й не міг розчинити своє Слово в ідеологемах радянської доби. Свідченням цього є, зокрема, артистично змінний, але непоступливий Харчківський стиль, де, крім конкретно-історичних і суб'єктивно-мистецьких привнесень, чується та й перебуває в якості визначальної Велика прозова традиція України, її розвиток і збагачення – то найпомітніший внесок Бориса Харчука в розвій нашої національної прози».

Автор відгуку відносить до позитиву дисертаційної роботи і той момент, що зваба критицизму у ставленні до тодішньої (скажемо, харчківської) літературної доби не переважила науково головного – уваги не стільки до тих, «опоетизованих» офіціозом ідеологем, скільки до власне поетики романів і повістей Бориса Харчука. Виявив професор Григорій Штонь і тонкий доброзичливий підхід до критичного аналізу дисертаційної роботи: «Хоча (і це наше єдине наразі зауваження) глибина занурення в суто художню матерію Харчукового письма не скрізь є однаково достатньою, що, зрештою, буде усунуте наступними дослідженнями дисертанта: життя Бориса Харчука в українському літературознавстві ще тільки розпочинається».

Хочу згадати про одну дуже важливу, ефективну, цікаву форму висловлення взаємної поваги автора і читача та збереження пам'яті про автора серед читацького загалу: маю на увазі авторський дарчий підпис на його книзі, іменованій автографом. Зроблю маленьке зауваження: треба чимало зробити, щоб хтось вважав за щастя мати твій твір із твоїм дарчим підписом; і з другої сторони – треба бути непересічною особистістю, щоб заслужити увагу автора та його бажання залишити тобі дарчий підпис на книзі його авторства. Вважаю, що книги з автографами – це літопис часу, в якому живемо.

Автографи, які були адресовані Григорію Штоню, залишили на сторінках своїх книг такі автори: а) літературознавці: А. Астаф'єв, В. Брюховецький, А. Біла, Я. Вільна, Р. Гром'як, О. Галич, М. Жулинський, Л. Задорожна, М. Ільницький, В. Кузьменко, А. Кравченко, Ю. Ковалів, Л. Кавун, О. Легка, Н. Мафтин, О. Мишанич, Ф. Погребенник, В. Пушко, І. Руснак, Е. Соловей, Г. Сивокінь, Л. Скупейко, М. Сулима, Д. Стус, О. Слоновьська, Т. Салига, А. Ткаченко, М. Шалата та ін. б) письменники: В. Барна, В. Вознюк, А. Горлач, А. Дімаров, Р. Іваничук, В. Міняйло, Ю. Мушкетик, М. Лазарук, Б. Матіяш, Б. Харчук, Б. Чіп, О. Шугай, М. Шалата та ін. в) члени родини письменників (О. Тютюнник-Черненко).

Більшість побажань написані ними у традиційній манері за ознаками стандартного кліше. Однак є такі дарчі написи, в яких чітко й лаконічно вигранено не тільки виразні риси характеру Г. Штоня, а і його високий науковий рівень у царині літературознавства. Зокрема, це особливо підкреслюють: В. Брюховецький у кн. «Силове поле критики (К., 1984) – «Г. Штоню – чоловікові вдачі твердої, що інколи аж заздрісно критикові з яким хоч і сперечалося часом, але щиро люблю. Добра, успіхів! 03.08.84», В. Мельник у мон. «Суворий аналітик доби В. Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози І п. ХХст. (К., 1994) – «Вічному оптимістові Г. Штоню, який і біля керма Інституту не втратив, а ще більше розвинув свої філософсько-гуманістичні риси. 25.04.95», І. Руснак у кн. «Улас Самчук. Кулак. Месники. Віднайдений рай» (Дрогобич, 2009) – «Відомому самчукознавцю – пану Григорію з найкращими побажаннями. 25.05.09», В. Барна у кн. «Храм вічності душі» (Тернопіль, 2008) – «Григорію, брате, оце мої вияви душі у тонах чи скіцах, відігранені у слові, щоб прийти на сповідь перед твої блискучі очі. Тримай! 15.01.2011 р. Підпис», В. Щербина у кн. «Євангеліє українців, або крилаті вислови «Кобзаря» (К., 2001)» – «Вельмишановному майстрові критич-

ного слова на терені українського красного письменства Григорію Максимовичу Штоню з найкращими побажаннями добра й радощів творчості автор Підпис 20.04.2002», В. Міняйло у кн. «По цей бік правди» (К., 2009) – «Дорогому Григорію Максимовичу Штоню, моєму ревному захисникові од літературних погромників його творчим авторитетом і порядністю з великою вдячністю і любов'ю від автора листопад 2009 р. В. Міняйло», Р. Іваничук у кн. «Мальви» (К., 1968) – «Дорогому другові Грицеві Штоню на пам'ять про нашу не першу, за те першу дуже серйозну і потрібно розмову. 13.06.85. Львів».

М. Шалата у кн. «М. Шашкевич. ПЗТ., (Дрогобич, 2012), яку він упорядкував і редагував, залишив чи не найоб'єктивніший дарчий напис: «Дорогому Григорію Штоню, без якого сучасний літературний процес не мислиться, – з давньою і вічною приязню та симпатією. Міцного здоров'я, нових книг і ще многих весел, та все чудесних! Дрогобич, 28.05.14, ваш М. Шалата».

Знайомство із відомим поетом-політ'язнем Степаном Сапеляком спричинилося до того, що той двічі надсилав свої книги на київську адресу: у книзі «Журбопис» (Харків, 1995) – «Пану Григорію вшановуючи творчість і людську гідність. Будьмо! Твій Степан Сапеляк 24.01.96 р.», у кн. «Без шаблі і Вітчизни» (Канада, Торонто, 1989 під своїм портретом написав вишукано і поетично такі рядки: «П. Грицькові сердечно з китицею калини, з китицею душі... Підпис, Київ 11.09.91 р.»

Особливо зворушливими є інскрипти колег з наукового середовища. Зокрема, Григорій Сивокінь у кн. «Одвічний діалог» (Київ, 1984) – «Григорію Максимовичу Штоню – як особистості наразі Гр. Сивокінь 23.10.84 р.», Елеонора Соловей у посібнику «Українська філософська лірика» (К., 1998) – «Григорію Штоню на добру згадку про чимало всіляких речей, як от: Афіни, Стамбул, Полтава, а також рідний Інститут з найкращими побажаннями».

Інколи дарчий напис засвідчував не тільки побажання, а прагнення того, хто писав, достукатися до серця і душі адресата, бо ж ішлося про речі сокровенні і непроминальні: літературознавець А. Ткаченко у нарисі життя і творчості «Василь Симоненко (Київ, 1990) написав так: «Бажаю творчих успіхів. Любіть Симоненка – але не як ідола, а як людину – і ця любов Вам допомагатиме 27.11.92 р. Підпис».

Не можна не навести приклади інскриптів відомого вченого й громадсько-політичного діяча Романа Гром'яка, які засвідчують не тільки зворушливі земляцькі стосунки, а й спільні наукові

інтереси й уподобання: Р. Гром'як у кн. «Громадянськість і професіоналізм» (К., 1986) – «Дорогому Григорію Штоню – землякові, критикові і прозаїку з любов'ю і мораллю (в цьому опусі)» Р. Гром'як м. Київ, 27.10.86», Р. Гром'як у кн. «Вертеп або Як я став народним депутатом СРСР і що з того вийшло...» (Т., 1992) – «Дорогому Григорієві Штоню на згадку про зустрічі в українському вертепі – Р. Гром'як. Тернопіль 22.11.93».

Вражає також особливе ставлення до Григорія Штоня і відомого дослідника літератури, світлої пам'яті Федора Погребенника, який, даруючи свою невсипущу працю «Сторінки життя і творчості Василя Стефаника» (Київ, 1980) написав – «Дорогим сусідам Ганні та Григорію Штоням з глибокою повагою, щирою доброзичливістю – Федір Погребенник 02.11.1980. Київ», Ю. Стефанік «Роздуми про батька» (К., 1999 р.) – «Дорогим сусідам милим Штоням з глибокою любов'ю і зичливістю – Ф. Погребенник».

Львівський науковець Микола Ільницький також мав особливий сентимент до уже згаданого нами київського побратима Григорія Штоня. У книзі «На вістрі серця і пера» (Київ, 1980) – «Григорію Штоню із вдячністю за увагу до моєї писанини і з найкращими побажаннями. Підпис. 26.04.1980 р.».

Не обминув увагою Григорія Штоня і видатний український письменник Юрій Мушкетик, даруючи книгу «Обвал» (Київ, 1985) з таким написом «Григорію Штоню з щирістю і шаною – відповідно на щирість і безкомпромісність. Мушкетик 28.01.86 р.».

Довголітні приятельські стосунки професора Володимира Кузьменка із Григорієм Штонем вилились у фаховий літературний портрет, поданий у книзі «У всесвіті слова» (Київ, 2018): «Григорію Максимовичу – з побажанням міцного здоров'я і творчого довголіття у всесвіті слова. 12.06.2018р. Щиро Підпис»

У «сьомому полі» літературної діяльності за (М. Ушаковим) (йдеться про критику – О. В.) творча активність Г. Штоня особливо ґрунтовно і проникливо заявила про себе у нарисі «Анатолій Дімаров». Збагнути до кінця феномен дімаровського стилю допомогла багатолітня приязнь з цим талановитим майстром української прози повоєнного часу. В першу чергу це засвідчує ціла бібліотека книг А. Дімарова з напрочуд оригінальними і неповторними дарчими написами: «Біль і гнів» (К., 1984) – «Дорогому Григорію Штоню – на дружбі і взаємну повагу – по великому рахунку А. Д.», «Сільські історії (К., 1987) – «Григорію Штоню, людині тютюнниковського гарту,

з любов'ю і повагою», «Зблиски. Оповідання і повісті (К., 2002) – «Дорогому Григорію Максимовичу оці, можливо, останні зблиски в старечій моїй голові дарує сердечно А. Дімаров», «Біль і гнів» (К., 2004) – «Дорогому Григорію Максимовичу – з великою вдячністю! І хай вам Бог помагає у всьому! А. Дімаров 24./ III – 05», «І будуть люди» (К., 2006) – «Дорогому Григорію Максимовичу – Людині, яка відкрила мені очі на мою писанину, підтримала і надихнула мене многогрішного на написання подальших історій. Щиро-сердно А. Дімаров».

Досить оригінальним виявився поет Борис Чіп у книзі «З двох віків з двох епох» (К., 2006) у написанні інскрипту віршованими рядками, які вражають своєю ритмомелодикою:

«Де холодні руки, там холодні звуки,
Там холодні муки, і навкруг – люди.
Малювати долі – долю болі давлять:
Далі від любові – ближче до біди.

Григорію Штоню!

Щиро!

Коли ми будем

Обвітчизнені

Й не стане люду без лица –

Коли? Коли нас визнає

Володар вічного вінця. Підпис. 24.02.2007 р.»

Дуже гречним постає Дмитро Стус у монографії «Василь Стус: життя як творчість» (К., 2004) – «Григорію Максимовичу із щирою вдячністю за увагу. На дай Боже! 28.09.2004 р.»

В якій мірі був причетний професор Г. Штонь до вивчення творчої спадщини братів Тютюнників засвідчує оцей дарчий напис у книзі Г. Тютюнника «Вир» (К., 1995) – «Вельмишановному Григорію Максимовичу Штоню з безмежною вдячністю за все, що Ви зробили для братів Тютюнників – 1997 р. лютий, 15 (стрітіння – на щастя) Олена Тютюнник-Черненко».

Особлива сторінка в біографії Григорія Штоня – це земляцькі стосунки з видатним українським письменником Борисом Харчуком, який у книзі «Теплий попіл» закарбував так: «Дітям дорогого мені Григорія Штоня бажаю здоров'я і щастя під Новий Рік і на все життя Б. Харчук 31.12.1981 р.», «Кревняки» (К., 1984) – «Григорію Штоню – землякові Борис Харчук 15.11.1985 р.». До речі, стосовно харчуківського почерку, то його побратим Ярослав Сорока досить проникливо пише у спогадах «Таким пам'ятаю Бориса Харчука»: «Мені доводилося часто бачити робочий стіл письменника з друкарською машинкою та рукописи, написані, сказати б навіть, художнім почерком (...). Почерк відповідні спеціалісти віднесли б,

слід сподіватись, до граціозного, з внутрішньою силою і великим запасом думок людини, котра має великий світогляд, підвищені почуття сердечності, чутливості» (Сорока, 1997: 374).

Напрочуд по-філософськи висловився і приятель з інститутського кола Лукаш Скупейко у книзі «Міфопоетика «Лісової пісні» Лесі Українки (К., 2006) – «Все що ми пишемо, – пишемо лише про себе... Григорію Штоню – Щиро! 28.02.2006 р. Підпис».

Автори цієї публікації також отримали в дарунок цілий оберемок дарчих написів у книгах. Для прикладу візьмемо хоча б відоме видання «Історія української літератури ХХ ст. (К., 1995), де занотовано такі рядки: «Олегові Васильовичу на довге філологічне життя. 18.05.2018 р.»

Висновки. Отже, у фондах нашої наукової лабораторії знаходиться майже 100 книг, які вже не можна називати тиражними, бо вони – унікальні: такими їх роблять автографи, залишені авторами на їх сторінках. Серед згаданих книг – твори професора Григорія Штоня та книги, подаровані численними його шанувальниками. Завдяки автографу книга стає єдиною у своєму роді та набуває літературно-історичної та духовно-культурної цінності.

Наприклад, відома штонівська монографія «Духовний простір української ліро-епічної прози» (К., 1998), в якій автор залишив усім нам

скромний і лаконічний автограф: «Бібліотеці коледжу ім. Т. Г. Шевченка та її юним читачам 5.IX.99. Г. М. Штонь».

Фактично автограф – це не просто авторський підпис. Підписана автором книга немов би зближує читача з письменником, а текст книги стає для читача більш особистісним. Автограф пам'ятає тепло авторської руки, а самі слова несуть в собі частинку душі автора. Той факт, що сам автор тримав цю книгу в своїх руках, виокремлює її із сотень і тисяч інших видань і робить її безцінною.

В автографі – свідчення про певний етап історії, про форми і суть людських взаємин. Цим він цікавий для дослідників, шанувальників літератури та історії. Крім цього, автограф – особливий, цікавий та багатий матеріал для вивчення особистості того, хто його дарував, і навіть з огляду на те, кому цей автограф адресований. Але до цього треба дійти наполегливою творчою працею. Письменник, науковець, художник, педагог, професор Григорій Штонь заслужив високе право дарувати автографи шанувальникам Високого і Світлого Слова, яким живе українська література. Такою ж мірою слів вдячності заслуговує і згадана нами когорта відомих науковців і письменників, які мали честь дарувати свої тексти Григорію Штоню, бо ж уся його життєтворчість – яскравий автограф на тексті національної духовної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліографічний довідник / упоряд. А. В. Гончаренко та ін. та відп. за випуск Н. Лушня. Іванів : ЦБС, 2015. 40 с.
2. Голубков М. Про що говорять автографи. Київ, 1998. С. 3.
3. Інскрипт (автограф). URL: <https://ube.nlu.org.ua/> (дата звернення: 23.04.2023)
4. Кароєва Т. Інскрипт як історичне джерело. *Наукові записки ВДПУ М. М. Коцюбинського. Серія: Історія*. 2018. Вип. 26. С. 282–286.
5. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 1. / Авт.-уклад. Ю. І. Коваліва. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
6. Наукові записки Кн. 2 ч. II. Тернопіль : Тернопільський обласний краєзнавчий музей 1997. 335 с.
7. Сорока Я. «Таким пам'ятаю Бориса Харчука (спогади)». Тернопілля'97. Регіональний річник. Кн. 3. Тернопіль : Збруч, 1997. С. 374–388.

REFERENCES

1. Bibliografichnyi dovidnyk [Bibliographic guide] / uporyad. A. V. Honcharenko ta in. Ta vidp. zavypusk N. Lushnia. Ivaniv : TSBS, 2015. 40 s. [in Ukrainian].
2. Holubkov M. (1998). Pro shcho hovoriat avtohrafy [What the autographs say]. Kyiv. S. 3. [in Ukrainian].
3. Inskrypt (avtohraf) [Inscription (autograph)]. URL: <https://ube.nlu.org.ua/> (data zvernennia: 23.04.2023) [in Ukrainian].
4. Karoyeva T. (2018). Inskrypt yak istorychne dzherelo [The inscription as a historical source]. Naukovi zapysky VDPU M. M. Kotsyubynskoho. Serii: Istorii. Vyp. 26. Pp. 282–286. [in Ukrainian].
5. Literaturoznavcha entsyklopediia [Literary encyclopedia]: U dvokh tomakh. T. 1. / Avt. ukklad. YU. I. Kovaliva. Kyiv : VTS «Akademiia», 2007. 608 p. [in Ukrainian].
6. Naukovi zapysky [Scientific notes]. Kn. 2 ch. II. Ternopil : Ternopilskiyi oblasnyi kraieznavchyi muzei 1997. 335 p. [in Ukrainian].
7. Soroka YA. (1997). «Takym pamyataiu Borysa Kharchuka (spohady)». [“This is how I remember Borys Kharchuk (memoirs)”] Ternopillya 97. Rehionalnyi richnyk. Kn. Z. Ternopil : Zbruch. Pp. 374–388. [in Ukrainian].